

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1978/58

Karar Sayısı:1978/65

Karar Günü:21/12/1978

Resmi Gazete tarih/sayı:12.2.1979/16548

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay 12. Daire

İTİRAZIN KONUSU : 26/2/1977 günlü, 2035 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü 1977 yılı Bütçe Kanununun 9. maddesi hükmünün iptali istemidir.

I- OLAY :

Davacılar tarafından, taviz bedelinin 26/2/1977 günlü, 2035 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçe Kanununun 9. maddesi hükmüne göre değil, 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 29. maddesine dayanılarak hesap edilmesi gerektiği iddiasıyla yapılan başvurmanın reddi yolundaki Vakıflar Genel Müdürlüğü işleminin iptali için Danıştay 12. Dairesinde dava açılmıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğünün her yıla ait Bütçe Kanunlarının 9. maddesinde yer alan ve taviz bedellerinin, 1319 sayılı kanun gereğince verilen beyannamelerde gösterilen değerler üzerinden hesaplanacağı yolundaki hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüş, Danıştay 12. Dairesince de Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

III- YASA METİNLERİ :

1) İptali istenen yasa kuralı :

26/2/1977 günlü, 2035 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü 1977 yılı Bütçe Kanununun iptali istenen 9. maddesi 3 Mart 1977 günlü, 15867 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan metne göre şöyledir:

"Madde 9- 2762 Sayılı Kanunda öngörülen taviz bedelleri, 1319 sayılı Kanun gereğince verilen beyannamelerdeki değerlere göre hesaplanır."

2) İlgili yasa kuralı :

5/2/1935 günlü 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 27. maddesi şöyledir:

Madde 27- Mevcut mukataalı toprakların veya icareteynli gayrimenkullerin mülkiyetleri, icare veya mukataaların yirmi misli bir taviz karşılığında mutasarrıfına geçirilir. Taviz ister toptan, ister taksit ile ödensin, ilk ödeme yılı için tahakkuk ettirilen icare veya mukataa üzerinden hesap olunur.

(20/6/1952 günlü, 5982 sayılı Kanun ile 27. maddeye eklenen fıkra) özel ve tüzel kişiler uhdesinde bulunan vakıf mahallerin icare ve mukataaları vergi kıymetlerine nisbetle binde iki buçuktan noksan ise o miktara çıkarılır.

3) Dayanılan Anayasa Kuralları :

Madde (değişik 64-1) Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin Bütçe ve kesinhesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilanına,

Esas Sayısı:1978/58
Karar Sayısı:1978/65

mahkemelerce, kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerindendir.

Madde 92-Kanun tasarısı ve teklifleri önce Millet Meclisinde görüşülür.

Millet Meclisinde kabul, değiştirilerek kabul veya reddedilen tasarısı ve teklifler Cumhuriyet Senatosuna gönderilir.

Millet Meclisinde kabul edilen metin, Cumhuriyet Senatosunca değişiklik yapılmadan kabul edilirse, bu metin kanunlaşır.

Cumhuriyet Senatosu, kendisine gelen metni değiştirerek kabul ederse, Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.

Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, Karma Komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.

Millet Meclisinin reddettiği bir tasarısı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca da reddedilirse düşer.

Millet Meclisinin reddettiği bir tasarısı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca olduğu gibi veya değiştirilerek kabul edilirse, Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metni yeniden görüşür. Cumhuriyet Senatosunun metni Millet Meclisince benimsenirse, kanunlaşır; reddedilirse, tasarısı veya teklif düşer; Cumhuriyet Senatosundan gelen metin Millet Meclisince değiştirilerek kabul edilirse, 5 inci fıkra hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin Millet Meclisi tarafından kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu lâzımdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin kanunlaşabilmesi, Millet Meclisi tarafından üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilmesine bağlıdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmıyor bir süre içinde karara bağlar; bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde onbeş günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır. Bu fıkra belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez.

Yasama Meclislerinin ve mahalli idarelerin seçimleri ve siyasi partilerle ilgili tasarısı ve tekliflerin kabul veya reddinde yukardaki fıkralar, hükümleri uygulanır" Ancak, karma komisyon kurulmasını gerektiren hallerde, karma komisyon raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında görüşülür ve karara bağlanır; Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında Millet Meclisinin ilk metninin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu lazımdır. 8. ve 9. fıkralar hükümleri saklıdır.

Madde 93- Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunları on gün içinde yayımlar; uygun bulmadığı kanunu, bir daha görüşülmek üzere bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. Bütçe Kanunları ve Anayasa bu hükmün dışındadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu yine kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayınlanır.

Madde 94- Genel ve katma Bütçe tasarıları ile Milli bütçe tahminlerini gösteren rapor, mali yılbaşından en az üç ay önce, Bakanlar Kurulu tarafından, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Bu tasarılar ve rapor, otuzbeş Milletvekiliyle onbeş Cumhuriyet Senatosu üyesinden kurulu bir karma komisyona verilir. Bu komisyonun kuruluşunda, iktidar gurubuna veya guruplarına en az otuz üye verilmek , şartıyla siyasi parti guruplarının ve bağımsızların oranlarına göre temsili gözönünde tutulur.

Karma Komisyonun en çok sekiz hafta içinde kabul edeceği metin önce Cumhuriyet Senatosunda görüşülür ve en geç on gün içinde karara bağlanır.

Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen metin, en geç bir hafta içinde yeniden görüşülmek üzere, karma komisyona verilir. Karma komisyonun kabul ettiği son metin Millet Meclisinde görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclislerinin genel kurullarında, Bakanlık ve daire bütçeleriyle katma bütçeler hakkındaki düşüncelerini, her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar; bölümler ve değişiklik önermeleri, üzerlerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oya konur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bütçe kanunu tasarılarının genel kurullarında görüşülmesi sırasında gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı teklifler yapamazlar.

Madde 126- Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.

Kanun kalkınma plânları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Genel ve katma bütçeleri nasıl yapılacağı ve uygulanacağı kanunla gösterilir. Bütçe Kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiç bir hüküm konulamaz.

IV- İLK İNCELEME .

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 24/10/1978 gününde Şevket Müftügil, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Ahmet Erdoğan, Osman Tokcan, A. Rüştü Aral, Ahmet Salih Çebi, Muammer Yazar, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Nahit Saçlıoğlu, Hüseyin Karamüstantikoğlu, Ahmet H. Boyacıoğlu, Kenan Terzioğlu, Necdet Darıcıoğlu ve Bülent Olcay'ın katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında dosyanın eksiği bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar vermiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, itiraz yoluna başvuran Danıştay 12. Dairesinin Anayasaya aykırılık gerekçesi, iptali istenen yasa hükmü ile dayanan Anayasa ve yasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Esas Sayısı:1978/58
Karar Sayısı:1978/65

5/6/1935 Günlü, 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 26. maddesi, bu yasanın yayımından sonra vakıf malların mukataaya ve icareteyne bağlanamayacağı, 27. maddesinde de mevcut mukataalı toprakların veya icareteynli taşınmazların mülkiyetlerinin, icra veya mukataanın yirmi misli bir taviz karşılığında mutasarrıfına geçirileceği kuralını koymuştur. Oysa 26/2/1977 günlü, 2035 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü Bütçe Kanununun itiraz konusu 9. maddesi, taviz bedellerinin sözü geçen 27. maddede yazılı yönteme göre değil, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu gereğince verilen beyannamelerdeki değerlere göre hesaplanacağı kuralını getirmiştir. Böylece 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 27. maddesi hükmü 1977 Bütçe yılı için değiştirilmiş olmaktadır.

Yasama organının, yasalarla bütçe yasalarını düzenleme alanları yetkileri ve bu düzenlemede uyacakları kurallar Anayasa'nın değişik 64., 92., 93. ve 94. maddelerinde gösterilmiştir. Genel anlamda yasalara konu olan bir işin bütçe yasası ile düzenlenmesine, ya da bir yasa hükmünün Bütçe Kanunu ile değiştirilmesine veya kaldırılmasına Anayasa'nın sözü geçen kuralları elvermez. Bundan başka Anayasanın 126. maddesi, Bütçe Kanununa bütçe ile ilgili olanlar dışında hiçbir hüküm konulamayacağını buyurmaktadır. Açıklanan bu anayasal ilkelere ters düşen bütçe düzenlemelerinin iptaline karar verilmesi gerekeceği kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesinin birçok kararlarında, sözelimi 10/6/1976 günlü, E. 1976/ 23, K. 1976/33 sayılı kararında, (Resmî Gazete 15/9/1976, 15708) bu yönler yeterince açıklanmış olduğundan ayrıntılı gerekçelerin burada yinelenmesine gerek görülmemiştir. Aynı gerekçelerle, 26/2/1977 günlü, 2035 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü 1977 yılı Bütçe Kanununun 9. maddesi hükmünün iptaline karar verilmelidir.

VI- SONUÇ :

26/2/1977 günlü, 2035 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğü 1977 yılı Bütçe Kanununun 9. maddesi hükmünün Anayasa'nın 64, 92, 93, 94 ve 126. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline,

21/12/1978 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Şevket Müftügil

Başkanvekili
Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ahmet Erdoğan

Üye
Osman Tokcan

Üye
Rüştü Aral

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Muammer Yazar

Esas Sayısı:1978/58

Karar Sayısı:1978/65

Üye

Nihat O. Akçakayalıoğlu

Üye

Nahit Saçlıoğlu

Üye

Hüseyin Karamüstantıkoğlu

Üye

Kenan Terzioğlu

Üye

Necdet Darıcıoğlu

Üye

Bülent Olçay